

ПРОФІЛАКТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ЗАВОЛОДІННЮ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Кіріленко Ф. О., Мінаєв Д. Д.

Дослідження присвячене комплексному аналізу кримінологічної характеристики та запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами. Зроблено спробу надати характеристику кримінально-правовим ознакам незаконного заволодіння транспортним засобом. Встановлено кількісні та якісні показники незаконного заволодіння транспортними засобами та систему заходів запобігання незаконному заволодінню транспортними засобами. Основний акцент зроблено на попередженні незаконних заволодінь транспортом.

Ключові слова: оперативно-розшукова характеристика, злочин, незаконне заволодіння, транспортний засіб, склад злочину, кримінальна відповідальність, кримінальне покарання.

Исследование посвящено комплексному анализу криминалистической характеристики и предотвращения незаконного завладения транспортными средствами. Сделана попытка предоставить характеристику уголовно-правовым признакам незаконного завладения транспортным средством. Установлены количественные и качественные показатели незаконного завладения транспортными средствами и система мер предотвращения незаконного завладения транспортными средствами. Основной акцент сделан на предупреждении угонов транспорта.

Ключевые слова: оперативно-розыскная характеристика, преступление, незаконное завладение, транспортное средство, состав преступления, уголовная ответственность, уголовное наказание.

The study is devoted to the complex analysis of criminological characteristics and prevention of illegal possession of vehicles. An attempt was made to give a description of the criminal legal features of illegal possession of a vehicle. Quantitative and qualitative indicators of illegal possession of vehicles and a system of measures to prevent the illegal possession of vehicles have been established. The main emphasis is on preventing illegal possession of transport.

Key words: operative-search characteristic, crime, illegal possession, vehicle, crime, criminal liability, criminal punishment.

Постановка проблеми. Із розвитком транспортної системи та збільшенням кількості транспортних засобів зростає і рівень злочинів, пов'язаних із незаконним заволодінням транспортом, кількість загиблих і поранених у дорожньо-транспортних пригодах, завдаються величезні матеріальні збитки як державі загалом, так і громадянам зокрема. Злочини, пов'язані з незаконним заволодінням транспортними засобами, мають високу латентність. Для них характерні тимчасові цикли, які умовно можна позначити як сезон експлуатації, коли відбувається більша частка крадіжок і викрадень АМТ, а також сезон консервації – це крадіжки в нічний час (з 18 до 6 год.), та викрадення в денний та вечірній час (з 18 до 24 год.). Це зумовлено малолюдністю

вулиць, недбалістю власників АМТ тощо. Тому одним із основних завдань Національної поліції в оперативно-розшуковому попередженні має бути охорона майна від протиправних посягань.

Свого часу дане питання вивчалось К.В. Антоновим, Д.В. Гребельським, В.С. Кубарєвим, І.В. Кубарєвою, В.Ф. Луговиком, В.Д. Пчолкіним, К.М. Тарсуковим, Ю.М. Худяковим, М.Л. Шелухінін, В.П. Шиєнком та ін. У своїх дослідженнях вони здебільшого торкалися визначення способів незаконного заволодіння переважно автотранспортними засобами.

Метою і завданням статті є аналіз стану незаконного заволодіння транспортними засобами в Україні, їх оперативно-розшукова характеристика та розгляд деяких проблемних питань під час організації профілактики незаконного заволодіння транспортом.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні викрадення машин – чи не найбільша судина в системі вуличного криміналу в країні та є одним із найбільш суспільно небезпечних злочинів. Зазначене зумовлено не тільки питомою вагою цих кримінальних правопорушень до їх загальної кількості, але й суттєвістю шкоди завданої громадянам у зв'язку з високою вартістю автомобілів. Практика свідчить, що низький рівень покупної спроможності населення зумовлює великий попит на вживані автомобілі та запчастини до них та поширення цього виду злочину.

Так, серпневі продажі вживаних автомобілів в Україні відносно серпня 2016 р. зросли в 19 разів (5185 од.). У той же час продажі нових машин за цей період зросли лише на 14 відсотки (6400 од.). За даними Державної фіскальної служби, в країні перебуває близько 65000 незаконно ввезених у режимі транзиту та тимчасового користування транспортних засобів з іноземною реєстрацією. Власники цих машин є споживачами запчастин із викрадених авто.

Зазначимо, що раніше автомобілі викрадали переважно на замовлення чи перепродаж, проте нині замарна кількість викрадень дозволяє «перевізникам» не ускладнювати життя, зливаючи непопулярні викрадені машини на «сірі» розбірки – місця, часто у звичайному гаражі, де машину без документів розбирають на запчастини, продаючи далі через інтернет.

Факторів, що зумовлюють таку ситуацію, немало. Можна називати і вкрай складну економічну ситуацію, бойові дії на Сході України, галопуючу інфляцію, втрату робочих місць та інше – все це призводить до ускладнення криміногенної ситуації в країні в цілому та недостатньо суворого покарання за скоєння злочину (штрафи, умовні терміни позбавлення або обмеження волі тощо). Кількості угонів сприяє і недостатній контроль за функціонуванням ринку вживаних автомобілів, запчастин, пунктів прийому металобрухту з боку органів державної влади та місцевого самоврядування, недосконала система реєстрації та обліку автотранспорту, яка дозволяє легалізувати викрадені авто, а також відсутність регулярного технічного огляду приватного автотранспорту.

Керування викраденим транспортним засобом, як правило, здійснюється з порушенням Правил дорожнього руху України (перевищення швидкості, проїзд на забороняючі знаки та сигнали світлофора, рух уночі без увімкнутих фар тощо) та створює смертельну загрозу для всіх учасників дорожнього руху. До тяжких наслідків для оточуючих часто призводить і керування транспортним засобом особами, які не мають достатніх навичок водіння.

Значну загрозу для здоров'я і життя людей становить заволодіння транспортним засобом у поєднанні з насильством, а також скоєне особами в стані наркотичного чи алкогольного сп'яніння.

За даними Єдиного реєстру досудових розслідувань, у 2016 р. у порівнянні з 2015 р. на 6,7% зросла кількість фактів незаконного заволодіння транспортом (з 11423 до 12188). Натомість відсоток розкриття цього виду злочину зменшився. Так, за даними ЄРДР, у 2016 р. повідомлення про підозру було вручено лише у 2827 випадках зареєстрованих кримінальних правопорушень (23% від загальної кількості облікованих), що на 4% менше, ніж у 2015 р. (3110 або 27%). До суду ж з обвинувальним актом скеровано кримінальних проваджень на 14,5% менше (2345 проти 2686 у 2015 р.). Станом на кінець 2016 р. без прийнятого кінцевого рішення залишалося 9658 кримінальних правопорушень, пов'язаних із викраденням транспорту, проти 8533 у 2015 (збільшення на 13,2%).

Аналіз статистики за регіонами України підтверджує зростання кількості викрадень у 2015 р. в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Одеській, Полтавській областях та місті Києві, де було вчинено більшу частину (6976 або 61,6%) від загальної кількості зареєстрованих (11324) злочинів.

У 2016 р. складна криміногенна ситуація спостерігалася в Дніпропетровській, Запорізькій, Київській, Одеській, Харківській областях та місті Києві, де було вчинено 7010, або 57,9% злочинів від загальної кількості зареєстрованих. Так, кількість фактів незаконного заволодіння транспортом у місті Києві зросла на 2,8% (1929 проти 1877) порівняно з 2015 р., а порівняно з 2014 р. – на 44% (1334). В Одеській області – на 31%, або 1467 проти 1118 у 2015 р. (у 2014 р. – 821). У Київській області вчинено 941 злочин, що на 13,5% більше порівняно з попереднім роком (829) та майже вдвічі більше, ніж у 2014 р. (493). У Запорізькій області у 2016 р. зростання склало 13,3% (637 проти 562) та 16,6% порівняно з 2014 р. (546).

У 2017 р. структура незаконних заволодінь транспортними засобами в цілому відповідає попереднім рокам. Із 6011 незаконних заволодінь – 1542 автомобілі виробництва України та РФ (Zaz-Daewoo та BA3); 1340 автомобілів виробництва Японії та Німеччини (380 одиниць Toyota), 206 – Mercedes, 158 – Lexus, 147 – Honda, 124 – BMW, 80 – Mitsubishi, 64 – Audi), а також Range (Land) Rover – 76, Acura – 22, Chevrolet – 84 тощо; 2243 одиниць мототранспорту та 269 – вантажних автомобілів, тракторів інших транспортних засобів. Усього викрадено понад 750 автомобілів преміум-класу, з них: у місті Києві – 329 (Toyota – 99, Lexus – 71, Honda – 41, Range-Rover – 39, Mazda – 33, Mercedes – 18, BMW X5, X6 – 12, Acura – 8, Audi Q5-Q7 – 8, та інші); в Одеській області – 90 (Toyota – 40, Lexus – 15, Mazda – 10, Range-Rover – 7, BMW X5, X6 – 1, Mercedes – 3, Honda – 8,

Porsche – 2, Acura – 4); у Київській області – 69 (Toyota – 32, Honda – 14, Lexus – 8, Mercedes – 7, Volkswagen – 4, BMW X5, X6 – 2, Acura – 1, Mitsubishi – 1); у Дніпропетровській – 49 (Toyota – 20, Lexus – 19, Honda – 4, Audi Q5-Q7 – 2, Volkswagen – 2, Range-Rover – 1, Jaguar – 1); у Львівській – 34: (Toyota – 11, Honda – 7, Mazda – 7, BMW X5, X6 – 4, Range-Rover – 3, Lexus – 1, Volkswagen – 1); у Харківській області – 31 (Toyota – 16, Lexus – 8, BMW X5, X6 – 2, Mercedes – 2, Porsche – 2, Mazda – 1).

У 2017 р. найбільш складна криміногенна ситуація, пов'язана з викраденням транспортних засобів, склалася в місті Києві (1005), Одеській (737), Дніпропетровській (732), Київській (425), Харківській (327), Львівській (222) та Черкаській (207) областях. Тут було скоєно 3655 злочинів, що становить 60,8% від загальної кількості зареєстрованих.

Деякої позитивної динаміки в розкритті цих злочинів досягнуто у Вінницькій (+21), Волинській (+2), Донецькій (+5), Запорізькій (+4), Івано-Франківській (+6), Київській (+24), Луганській (+19), Львівській (+21), Одеській (+22), Харківській (+15), Херсонській (+2), Чернігівській (+15), Чернівецькій (+1) областях та у місті Києві (+2).

При цьому в Європі останні десять років кількість угонів суттєво скоротилася. Наприклад, у Франції, яка є лідером в Європі за кількістю викрадених авто, в 2016 р. скоєно 110 тис. таких злочинів, проти майже 500 тис. у 2006 р., а відсоток розкриття злочинів становить близько 33%. Цьому сприяло впровадження систем відео фіксації, ефективна робота поліції із розшуку викрадених авто та боротьба із ринками їх збуту. Схожа ситуація і в Італії, де повертають власникам від 36% до 72% викрадених авто.

На відміну від України, в Німеччині, де викрадають в основному бюджетні автомобілі, злочинці цікавляться виключно дорогими й дуже дорогими авто на кшталт BMW X6 та в середньому викрадають близько 18 тис. авто з наявних у населення 60 млн. Більша частина автомобілів, викрадених у Західній Європі, реалізується в пострадянських країнах, оскільки легалізувати їх у державах ЄС практично неможливо. Поряд із повним контролем над ринками збуту це стало вирішальним фактором у боротьбі з угонами транспортних засобів.

Деякі позитивні зрушення в боротьбі з цим видом злочину в Україні відбулися у 2017 р. Так, за 8 місяців зареєстровано 6011 незаконних заволодінь транспортом, що на 2244 (27,2%) менше, ніж за такий самий період 2016 р. (8255). Ужитими заходами розкрито 1771 злочин, що на 85 більше (1686) порівняно з попереднім періодом, при цьому питома вага становить 29,5% проти 20,4%.

У два рази зменшується кількість угонів, скоєних за участю неповнолітніх – з 635 у 2014 р. до 318 у 2016 р. Позитивна динаміка спостерігається також у групових заволодіннях транспортом – на 45,6% (з 622 випадків у 2014 р. до 427 у 2016 р.), раніше судимими особами – на третину (з 1215 у 2014 р. до 911 у 2016 р.), та майже на дві третини особами, які перебували у стані алкогольного сп'яніння (з 802 у 2014 р. до 493 у 2016 р.).

У розшуку перебувало 259 викрадачів автотранспорту, з яких 125 – розшукано.

Це свідчить про певне покращення стану оперативної-розшукової діяльності Національної поліції (взаємо-

дія з навчальними закладами та громадськими організаціями, превентивна робота з проблемними підлітками та особами, які раніше притягувалися до кримінальної чи адміністративної відповідальності тощо).

Актуальним залишається питання з обрання підозрюваним запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Це, насамперед, стосується викрадачів престижних іномарок, що надає можливість продовжувати останнім свою протиправну діяльність, особливо під час їх ухилення від кримінальної відповідальності.

Приклад. Затриманого 14.08.2015 р. Бомберука А.В., уродженця м. Севастополь випущено з-під варту під заставу в 200 тис. грн., що в 4 рази менше від завданих ним збитків за викрадення автомобіля Infiniti QX 70 вартістю 850 тис. грн. в м. Одеса. На сьогодні його оголошено в розшук.

Із 1771 установлених осіб в поточному році лише 461 взято під варту та 263 під домашній арешт. Однак для викрадачів авто престижних марок чинне законодавство України не є стримуючим фактором, а держава фактично виступає в ролі «податкового інспектора», який у разі встановлення особи зловмисника лише «оподатковує» його незначною сумою грошей.

Невирішеним залишається питання з розкриття незаконних заволодінь автомобілями престижних марок по «гарячих слідах». Початкова кваліфікація слідчими підрозділами кримінальних правопорушень за ч. 1 ст. 289 КК України не відповідає тяжкості завданого збитку та призводить до затягування внесення відомостей до ЄРДР, що виключає можливість невідкладного проведення за кримінальними провадженнями комплексу негласних слідчих (розшукових) дій із використанням можливостей підрозділів оперативно-технічних заходів та оперативної служби.

Приклад. 08.06.2017 в м. Харкові незаконно заволоділи автомобілем «Lexus RX 350» (номерний знак АХ8855АН), який за заявою власника коштує понад 65 000 \$. Цей факт кваліфіковано та внесено до ЄРДР за частиною 1 ст. 289 КК України.

Як бачимо, без запровадження системи ефективного контролю за функціонуванням ринку вживаних авто та запчастин до них, без удосконалення порядку реєстрації та обліку автотранспорту, які унеможливають легалізацію викраденого транспорту, вдосконалення чинного законодавства в цій сфері, а також без проведення широкої роз'яснювальної та профілактичної роботи серед населення і подальшого розвитку всеохоплюючої системи автострахування цей вид злочину і надалі буде спричиняти великі збитки громадянам України. Значну роль у покращенні становища має відігравати оволодіння поліцейськими ефективними методиками розшуку викрадених автомобілів.

В Україні ще з початку 90-х років існує система стійких злочинних угруповань, які спеціалізуються на скоєнні цього виду злочину не тільки в межах області, регіону чи держави, але й за їх межами.

Характерною рисою злочинних груп, які займаються угонами автомобілів, є орієнтація на певні види автотранспортних засобів, що мають попит на споживчому ринку, гарний товарний вигляд і високу вартість. Групи відрізняється стійкістю відносин, розподілом ролей і наявністю ієрархії, використанням однотипних способів скоєння злочинів та каналів збуту викраденого. У залежності від масштабу злочинної діяльності,

ступеня згуртованості, одержуваних доходів і меж впливу можна виділити декілька типів груп, що спеціалізуються на крадіжках автотранспорту.

Місцеві злочинні групи. Діють в межах одного населеного пункту чи району за місцем проживання і складаються з молоді. Їх організаційна структура не дуже висока; крім крадіжок авто, учасники скоюють й інші злочини.

Регіональні злочинні групи. Складаються з більш старшої вікової категорії, діапазон дії в межах міста, області, регіону. Усередині групи існує розподіл обов'язків на організаторів, виконавців та осіб, що здійснюють демонтаж, переробку та збування викрадених машин.

Міжрегіональні злочинні групи. Вплив поширюється на декілька регіонів. Територіальний розмах їх діяльності можливий завдяки суворій дисципліні, плановості дій, чіткому розподілу ролей, ієрархії, спільності інтересів, використанню сучасних технічних засобів під час здійснення злочинів.

Транснаціональні злочинні групи. Мають більш досконалу організацію діяльності, яка виходить за межі держави. Маючи риси, властиві міжрегіональним групам, вони складаються з декількох блоків і більш законспіровані. Для них характерні корумповані зв'язки з посадовими особами державних установ, прикордонної, митної служб та правоохоронних органів. Предметом посягання транснаціональних груп є, як правило, дороги іномарки.

Приклад. На початку 2017 р. затримано транснаціональну злочинну групу в складі шести осіб, які викрадали автомобілі преміум-класу на території України та Республіки Молдова. На сьогодні найбільше таких злочинних угруповань діє в Одеській, Київській областях та місті Києві. Однією з проблем під час розкриття таких злочинів є небажання потерпілих співпрацювати з правоохоронцями.

За наявною інформацією, близько 20% викрадених автомобілів преміум-класу було повернуто власникам за грошовий викуп у сумі від 20-50 відсотків від його ринкової вартості (розмір суми залежить від року випуску автомобіля, його фактичного технічного стану, матеріального становища власника, наявності в салоні автотранспорту документів, цінних предметів, кількості «посередників», які беруть участь в його поверненні і т.д.). У 2015 р. в такий спосіб було повернуто понад 150 автомобілів, у т.ч. понад 45 автомобілів в Одеській області та понад 80 у місті Києві.

Приклад. «Range-Rover-Land-Rover», яким незаконно заволоділи у ніч на 16.08.2015 в м. Одеса, на вул. Академіка Віліамса, 59/1 д.з. ВН 0707 ЕК, який належить Степанову М.В. «Lexus-LX570», яким незаконно заволоділи 06.09.2015 в період часу з 17:40 до 18:00 в м. Одеса, на вул. Тініста, 9/12, д.з. ВН 4179 ЕІ, який належить Голобову І.В.

У 2016 р. в Одеській, Київській областях та місті Києві за грошову винагороду було повернуто понад 170 автомобілів. Усього у 2016 р. припинено протиправну діяльність 96 осіб у складі 38 злочинних груп, причетних до викрадення 85 автомобілів престижних марок та 45 преміум-класу.

У 2017 р. в Харківській області викрито злочинну організацію, до складу якої входило шість осіб, причетних до викрадення автомобілів Toyota, три організовані злочинні групи та двадцять дві без ознак орга-

нізованості, які вчинили викрадення 113 автомобілів, у т. ч. 60 авто преміум-класу.

Аналіз свідчить, що незаконне заволодіння автотранспортом відбувається шляхом сканування сигналізації чи вільного доступу, переважним чином на стихійних автостоянках, паркінгах торгово-розважальних центрів, супермаркетів, ринків та вулицях міст із найбільш розгорнутою дорожньо-транспортною інфраструктурою. Удвічі менше викрадається авто з гаражів та зі стоянок, що охороняються. Під час проникнення в гаражі можна виділити 5 найбільш поширених їх способів, деякі з них потребують великої фізичної сили, спеціальних навичок та інструментів, а саме: підбір ключа; віджим воріт, зріз петель, замків, злам гаражних воріт та пролом стіни.

Специфічність розслідування та розкриття угонів автомобілів зробила необхідним виділення цього напрямку в якості самостійного напрямку роботи в підрозділах карного розшуку та досудового слідства, закріплення за ним найбільш досвідчених поліцейських. У залежності від обсягу вихідної інформації про особу, що вчинила злочинне діяння, і предмету посягання можна виділити три типи для цієї категорії злочинів ситуації: особа, яка вчинила злочин, відома, і викрадене авто виявлено; особа, яка вчинила злочин, не відома, але викрадене авто виявлене; особа, яка вчинила злочин, не відома, викрадене авто не виявлено.

У першому випадку система слідчих дій може бути така: затримання підозрюваних, їх допит; обшук за місцем проживання та роботи; накладання арешту на майно, огляд місця події і предметів, наприклад, знарядь злочину; огляд транспортних засобів, які належать потерпілим чи підозрюваним; допит потерпілих і свідків; виїмка та огляд документів на викрадений транспорт; отримання зразків для здійснення порівняльного дослідження, призначення криміналістичних та інших експертиз; пред'явлення затриманих і виявлених речей для впізнання; перевірка та уточнення показань на місці, проведення очних ставок, слідчих експериментів тощо.

У другому випадку зусилля слідчого мають бути скеровані на максимальне використання можливостей з дослідження виявленого транспортного засобу. Для цього необхідно: оглянути місце події, транспортний засіб і місцевість, де він був виявлений; допитати свідків, співробітників патрульної служби про обставини крадіжки потерпілого та інших обізнаних осіб (сторожів, охоронців, посадових та матеріально-відповідальних осіб та ін.); зробити виїмку і огляд документів на викрадений транспортний засіб; отримати необхідні зразки для порівняльного дослідження; в залежності від результатів огляду призначити судові експертизи: біологічну, дактилоскопічну, товарознавчу, транспортно-трасологічну, автотехнічну, експертизу відновлення знищених маркувальних виробів, слідів накладення (мікрочастинок) та ін.

У третьому випадку необхідно організувати розслідування найбільш складно, оскільки повністю відсутні відомості про особу, що вчинила злочин, і місце знаходження викраденого транспорту. У цьому випадку доцільно починати розслідування з висунення загальних версій. Надалі, з урахуванням даних криміналістичної характеристики крадіжок автотransпортних засобів, розробляють типові версії. Основою для висунення типових версій слугують не стільки фактичні дані, скільки

професійний досвід, інтуїція слідчого, а також результати узагальнення судово-слідчої практики і знання оперативної обстановки на території, що обслуговується.

Під час здійснення первинних слідчих дій проводиться огляд місця події, допит та огляд (у разі необхідності) потерпілого, допит свідків, огляд документів та виявлених предметів, призначення судово-медичних і криміналістичних експертиз тощо. Саме ці слідчі дії мають бути спрямовані на встановлення події злочину, способу й слідів його вчинення, злочинців, що сховалися, викраденого транспорту та інших обставин.

Доречно вказати, що будь-який транспортний засіб, який був отриманий кримінальним шляхом, на деякий час поміщається в безпечне місце, яке і в спеціальній літературі, і в побуті отримало назву «відстійника». Відстійник може бути як у населеному пункті, де було вчинено крадіжку, так і за його межами, в т. ч. в іншій області. Слід територіально виділити відстійники машин, розташовані в інших населених пунктах, і в місцевості, де була здійснена крадіжка. Для приховування транспорту злочинці можуть використовувати як свої особисті гаражі, так і родичів, знайомих, платні стоянки тощо. Для відстійників широко використовуються гаражі незнайомих людей, які здаються в оренду за оголошеннями. При цьому орендодавці, окрім імені чи номеру мобільного телефону, не мають інших даних про особу, яка знімає гараж. Навіть під час виявлення автомобіля в гаражі довести участь у крадіжці орендаря приміщення практично неможливо.

Під час розгляду способів приховування крадіжки варто зауважити не тільки на місце зберігання викраденого автомобіля, а й на подальшу його легалізацію. Для збуту авто як єдиного цілого потрібно змінити його зовнішній вигляд та ідентифікаційний номер. Під час зміни номерів агрегатів автомобіля найбільш поширеними є часткова або повна зміна заводського ідентифікаційного номеру кузова та двигуна шляхом видалення первинного номера і набивання на його місце нового; заміна номерного агрегату викраденої автомашини. Існує дешевий і ефективний спосіб придбання пошкодженого в аварії транспортного засобу, коли фактично купуються за копійчану ціну документи на автомобіль, що не підлягає відновленню, та металу, що залишився від нього. Із пошкодженої машини береться блок номерного двигуна і встановлюється на викрадений автомобіль. Права передня стійка кузова із заводським номером вварювати на місце «чашки» легалізованого автотransпортного засобу. За хорошою якістю роботи відрізати кустарний зварний шов від заводського досить важко. Під час більш ретельного вивчення перевіряється наявність у багажному відділенні автомобілів ВАЗ платівки, яка дублює номер кузова, і відповідність цього номера.

Окрім заміни справжніх ідентифікаційних номерів, важливу роль відіграє зміна зовнішнього вигляду автомобіля. Для цього можна змінити його колір, чохла, вилучити чи навпаки встановити різні предмети декорування і т.п. Під час легалізації викрадених авто використовують такі методи, як використання підроблених документів чи внесення в бланки суворої звітності неправдивих відомостей.

Щоб захистити автомобіль від угону, власникам необхідно вжити ряд попереджувальних заходів, наприклад, обладнати автомобіль протиугінними при-

ладами, встановити систему відеофіксації, замикати машину, залишаючи її навіть на короткий час, на ніч залишати автомобіль у гаражі чи на стоянці, яка охороняється, не залишати авто на пустирі чи в іншому місці з поганим освітленням тощо.

У разі викрадення необхідно звернутися із заявою до Національної поліції, розмістити оголошення в соціальних мережах, запропонувати винагороду за будь-яку інформацію щодо авто, однак для перевірки отриманої інформації залучати поліцію. При цьому не забувати переглядати сайти продажу вживаних автомобілів, де крадії іноді пропонують на продаж онлайн викрадений автомобіль із транзитними або чужими номерами.

Разом із цим є доцільним регулярне відпрацювання Національною поліцією, органами місцевої влади та громадськості об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури (СТО, автомайстерні, розборки, шроти та ін.), здійснення контролю за точками збуту вживаних автозапчастин, моніторинг мережі Інтернет, інших відкритих джерел інформації.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити загальний висновок, що на законодавчому рівні необхідно внести зміни до КК України із запровадження більш суворого покарання за вчинення цього виду злочину. Окрім цього, необхідно створити систему уповноважених пунктів технічного контролю різних форм власності, які здійснюватимуть огляд транспортних засобів та матимуть право видавати сертифікат придатності їх до експлуатації. Обов'язковою умовою надання ліцензій на цей вид діяльності має бути перевірка на легальність транспортного засобу та відповідність номерних запчастин.

Крім цього, розвиток оперативно-розшукового попередження незаконного заволодіння автотранспортом у сучасних економічно-політичних реаліях має ґрунтуватися на підвищенні якості проведення відповідних заходів без залучення додаткових кадрів шляхом внесення змін до організаційної структури попередження. При цьому керівну роль має відігравати керівник відповідного підрозділу карного розшуку, а допоміжну – Державтоінспекції.

Для попередження даного виду злочину необхідно здійснювати відповідний аналіз оперативної обстановки, а також кримінологічний аналіз характерних рис особистості злочинця в українському сегменті. Обираючи найбільш ефективні заходи протидії незаконному заволодінню транспортними засобами, потрібно постійно вивчати зарубіжний досвід та впроваджувати в діяльність українських правоохоронних органів ті новації, які свого часу показали позитивний результат у західних країнах.

Література

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>.
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування (2013-2016 рр.): статистична інформація Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
3. Звітність: судова статистика (2010–2016 рр.). Судова влада України: офіційний веб-портал. URL: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/.
4. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: затв. наказом Генер. прокурора України № 69 від 17 серп. 2012 р.
5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень – червень 2016 року, затверджений наказом ГПУ від 23.10.2012 № 100.
6. Єдиний звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, затверджений наказом ГПУ від 23.10.2012 № 101.
8. Статистичні дані Держслужби статистики України від 23.08.2016 № 10.2-15/154-16. К.: Держслужба, 2016.

Кіріленко Ф. О.,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника
управління медіакомунікацій
Міністра Департаменту
організаційної-апаратної роботи
Міністерства внутрішніх справ України

Мінаєв Д. Д.,
адвокат